

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
ІМЕНІ ІВАНА ЗЯЗЮНА**

КОСТІНА ЛЮДМИЛА СЕРГІЇВНА

УДК 37.018.46:[37.011.3-051:373.5] (94)

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ
ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
ВЧИТЕЛІВ СЕРЕДНІХ ШКІЛ АВСТРАЛІЇ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна Національної Академії педагогічних наук України (м. Київ).

Науковий керівник – доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Авшенюк Наталія Миколаївна,
Інститут педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна,
завідувач відділу зарубіжних
систем педагогічної освіти і освіти
дорослих (м. Київ).

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Хоружа Людмила Леонідівна,
Педагогічний інститут Київського
університету імені Бориса Грінченка,
завідувач кафедри теорії та історії
педагогіки (м. Київ);

кандидат педагогічних наук, доцент
Глушок Людмила Миколаївна,
Хмельницька гуманітарно-педагогічна
академія, викладач кафедри іноземних
мов (м. Хмельницький).

Захист відбудеться 27 листопада 2018 р. о 14.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.451.01 в Інституті педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. Берлінського, 9, 5-й поверх, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися на сайті www.ipood.com.ua та у бібліотеці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за адресою: 04060, м. Київ, вул. Берлінського, 9.

Автореферат розіслано 25 жовтня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Г. І. Сотська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Переосмислення соціальної ролі й статусу педагогічних працівників, їхніх функцій у суспільстві знань (сучасний вчитель є коучем, фасилітатором, тьютором, ефективним модератором індивідуальної освітньої траєкторії учня), а також встановлення економічних і соціальних гарантій професійного самовдосконалення (регламентовано 150 годин впродовж п'яти років; надано автономію щодо визначення провайдера освітніх послуг, гарантовано оплату обраних педагогом курсів з диверсифікованих джерел фінансування, запроваджено зовнішню незалежну сертифікацію та 20% надбавку до заробітної плати) сприяє усвідомленню необхідності подальшої модернізації системи безперервного професійного розвитку вчителів середніх шкіл, яких за даними МОН України у 2017/18 навчальному році налічується 437 471 осіб.

Необхідність розвитку професійної компетентності вчителів та їхньої здатності навчатися впродовж життя, відображено у документах ЮНЕСКО («Викладання і навчання: забезпечення якості для всіх» (2014 р.), «Інчхонська Декларация: Освіта – 2030» (2015), «Розвиток освітньої політики щодо підготовки і діяльності вчителів» (2015)) й ОЕСР («Досвід молодих учителів» (2011), «Підготовка вчителів і розвиток шкільних лідерів для XXI ст. (2012)», «Розвиток професіоналізму вчителів» (2016)) тощо. У них наголошується, що нині школа потребує умотивованих, ініціативних, відповідальних, компетентних учителів з активною життєвою і професійною позицією, спроможних брати участь у формуванні освітньої політики держави, розвитку громадянського суспільства, підвищенні престижу освітньої галузі, налагодженні дієвого партнерства у професіоналізації педагогічної діяльності.

Вихідні концептуальні положення щодо оновлення вітчизняної шкільної і педагогічної освіти зазначено у нормативних документах, зокрема Законах України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр. (2011), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» Кабінету Міністрів України (2017), Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про додаткові заходи щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників у 2018 р.» (2018), Концепції розвитку педагогічної освіти МОН України (2018), галузевій Концепції розвитку безперервної педагогічної освіти (2013).

Одним із можливих шляхів запровадження якісних змін у систему неперервної педагогічної освіти є врахування результатів наукових пошуків та інноваційних ідей зарубіжного досвіду. Звернення до досвіду Австралії подиктовано такими чинниками: високим ступенем охопленості вчителів Австралії програмами професійного розвитку (97 %), (зокрема, навчання на курсах і семінарах (86%), участь у конференціях (56%), членство у професійних асоціаціях (51%)); запровадженням офіційної реєстрації вчителів, спрямованої на стимулювання неперервного професійного вдосконалення; суттєвою довірою до професіоналізму вчителів серед учнів, батьків і громади (за даними ОЕСР

у 2016 р. коефіцієнт професіоналізму вчителів складає $\approx 0,2$ із можливих 0,25); істотним рівнем професійної автономії.

У фундаментальних дослідженнях вітчизняних науковців відображено різнопланові аспекти професійного вдосконалення педагогічних працівників: стратегії формування професіоналізму вчителів (О. Дубасенюк, Г. Кучерявий, Л. Хомич, Л. Хоружа), розвиток педагогічної майстерності (О. Лавріненко, В. Мозговий, М. Солдатенко); підвищення кваліфікації вчителів (В. Базуріна, Н. Клокар, В. Олійник, Т. Сорочан); професійне становлення молодого вчителя (Н. Лісова, О. Мороз, В. Радул, О. Солодухова) тощо.

Українськими вченими накопичено значний досвід вивчення особливостей професійного розвитку вчителів у зарубіжних країнах, зокрема: Я. Бельмаз, Н. Бідюк, Т. Ларіна, М. Лещенко, Н. Муқан, М. Нагач, О. Пономаренко, О. Садовець, А. Сбруєва, Т. Чувакова (США, Канада); Т. Кристопчук, О. Огієнко, Л. Пуховська, С. Синенко, (країни ЄС); Н. Авшенюк, Ю. Кіщенко (Велика Британія); Л. Зязюн, В. Лашихіна, Ю. Несін (Франція); Н. Абашкіна, О. Биндас, Т. Вакуленко, В. Гаманюк, Л. Дяченко, Н. Махиня (Німеччина) та ін. Наукові розвідки І. Баліцької, О. Бондарчук, Л. Глушок, Л. Голуб, С. Кириченко, С. Корешкової, І. Майорової, Т. Семенченко, Г. Слосанської та ін. присвячено аналізу соціально-культурних та економічних чинників розвитку системи неперервної педагогічної освіти Австралії.

Аналіз наукової літератури свідчить про суттєвий доробок австралійських учених щодо професійного розвитку вчителів середніх шкіл у системі неперервної педагогічної освіти Австралії: сутність категорії професійного розвитку і впливу стандартів на професійну діяльність Х. Крейг (Н. Craig), Н. Моклер (N. Mockler), Х. Тімперлей (Н. Timperlay), Л. Інгарсон (L. Ingvarson); змістовий компонент професійного розвитку Д. Лінч (D. Lynch), Дж. Ротон (J. Rhoton), К. Стайлз (K. Stiles), П. Коул (P. Cole); аналіз стратегічних урядових ініціатив щодо покращення професійного розвитку П. Андерсон (P. Anderson), Дж. Доукінс (J. Dowkins), Р. Барнетт (R. Barnett), Дж. Бренсфорд (J. Bransford), К. Мартін (K. Martin), Б. Малфорд (B. Mulford); принципи ефективного професійного розвитку (Дж. Бісанз (J. Biesanz), Д. Кларк (D. Clarke), Б. Клейтон (B. Clayton), М. Кочрен-Сміт (M. Cochran-Smith), Д. Коен (D. Cohen), В. Плоуз (V. Plows); моделі, методи і форми професійного розвитку А. Бернс (A. Burns), Н. Моклер (N. Mockler), М. Гукер (M. Hooker), С. Оуен (S. Owen) та ін. Водночас, студіювання наукових, документальних й інших джерел дає підстави стверджувати, що системне вивчення організаційно-педагогічних умов професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії не було предметом окремого дослідження.

Аналіз досліджуваної проблеми в педагогічній теорії і практиці дав змогу виявити низку *суперечностей*, зокрема між:

– запитом українського суспільства на висококваліфікованих учителів і їхньою неготовністю до сприйняття й реалізації динамічних освітніх реформ, зокрема у сфері загальної середньої освіти «Нова українська школа»;

– потребою українського соціуму у вчителях, здатних швидко адаптуватися до сучасних умов професійної діяльності й недостатнім усвідомленням власної особистісно-професійної й соціальної ролі в цьому процесі;

– світовими тенденціями інтенсивного розвитку системи безперервної педагогічної освіти і недосконалим рівнем організаційно-педагогічного, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу, спрямованого на професійний розвиток учителів в Україні;

– необхідністю оновлення форм і методів підвищення кваліфікації вчителів у контексті динамічних змін на ринку праці і застарілими підходами до організаційно-педагогічних умов ефективного професійного розвитку у вітчизняній системі безперервної педагогічної освіти;

– об'єктивною потребою ґрунтовного аналізу конструктивних ідей австралійського досвіду професійного розвитку вчителів і фрагментарністю його вивчення й узагальнення в українській педагогічній теорії і практиці.

Актуальність проблеми дослідження, її суспільно-педагогічне значення, недостатній рівень наукового розроблення у вітчизняній порівняльній професійній педагогіці, а також необхідність розв'язання виявлених суперечностей зумовили вибір нашого дослідження: **«Організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи відділу зарубіжних систем педагогічної освіти і освіти дорослих Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (до жовтня 2018 р. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України) у межах комплексного дослідження «Тенденції професійного розвитку вчителів у країнах Європейського Союзу і Сполучених Штатах Америки» (РК № 0114U003166). Тему дисертації затверджено вченою радою Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України (протокол № 10 від 21 листопада 2013 р.) та узгоджено рішенням Міжвідомчої Ради з координації наукових досліджень у галузі педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 25 березня 2014 р.).

Об'єкт дослідження – професійний розвиток учителів середніх шкіл Австралії.

Предмет дослідження – теоретичні і практичні засади професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії.

Мета дослідження – на основі цілісного порівняльно-педагогічного аналізу організаційно-педагогічних умов професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії виявити конструктивні ідеї зарубіжного досвіду та розробити рекомендації щодо їх використання у системі безперервної педагогічної освіти України.

Відповідно до об'єкта, предмета і мети дослідження визначено такі основні **завдання дослідження**:

1. Вивчити стан досліджуваної проблеми у вітчизняній і зарубіжній педагогічній літературі та здійснити аналіз базових понять дослідження.

2. Охарактеризувати нормативно-правові основи професійного розвитку вчителів у системі безперервної педагогічної освіти Австралії.

3. Розкрити зміст програм та з'ясувати особливості використання форм і методів професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії.

4. Виявити організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії.

5. Розробити рекомендації щодо впровадження конструктивних ідей австралійського досвіду професійного розвитку вчителів у системі безперервної педагогічної освіти України.

Концептуальна ідея дослідження. Професійний розвиток учителів середніх шкіл Австралії розглядається як багатомірне явище, що охоплює особистісне й фахове становлення педагога; є важливим елементом австралійської системи безперервної педагогічної освіти, у межах якої відбувається вдосконалення професійних і особистісних компетентностей впродовж кар'єрного зростання; спрямоване на інтеріоризацію нормативно-ціннісного компоненту професійної діяльності, усвідомлення особистісного ставлення до професійного вибору й шляхів самореалізації, формування психопедагогічної готовності до роботи у різноманітному учнівському середовищі й виконання лідерських функцій тощо. Ефективність професійного розвитку вчителів в Австралії забезпечується спеціально створеним розвивальним соціальним середовищем та відповідними організаційно-педагогічними умовами. Вивчення і критичне осмислення конструктивних ідей австралійського досвіду професійного розвитку вчителів дозволить визначити можливості їх продуктивного використання у процесі розбудови системи безперервної педагогічної освіти України.

Методологічну основу дослідження становлять філософські положення теорії наукового пізнання; діалектичні принципи: взаємозв'язку і взаємозумовленості явищ об'єктивної дійсності, науковості, системності й об'єктивності, що є основою для визначення об'єкта, предмета, завдань, методів наукового пошуку. Положення педагогіки професійної освіти та педагогічної компаративістики уможливили пошук теоретичних і практичних надбань професійного розвитку вчителів середніх шкіл у системі безперервної педагогічної освіти Австралії та їх зіставлення з українськими досягненнями. Врахування концептуальних положень системного, компетентнісного, акмеологічного, праксеологічного й андрагогічного наукових підходів зумовили об'єктивне вивчення організаційно-педагогічних умов професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії, що забезпечують його ефективність.

Теоретичну основу дослідження становлять основні положення філософії та методології освіти (В. Андрущенко, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень та ін.); провідні концепції освіти і навчання (В. Биков, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Л. Хомич та ін.); теорії і методики безперервної педагогічної освіти (О. Дубасенюк, О. Лавріненко, В. Луговий, Г. Сотська та ін.); методологічні основи компаративістики (Н. Авшенюк, Н. Бідюк, О. Матвієнко, Н. Муқан, О. Огієнко, А. Сбруєва, Н. Пазюра, Л. Пуховська та ін.); теоретико-методологічні засади освіти дорослих (О. Аніщенко, Л. Лук'янова, Н. Протасова та ін.); психологічні засади професійного становлення й саморозвитку вчителів (І. Бех, С. Максименко, Е. Помиткін, В. Рибалка); теорії педагогічної освіти в Австралії

(С. Дей (C. Day), С. Дінем (S. Dinham), Л. Інгарсон (L. Ingvarson), П. Коул (P. Cole), М. Ллойд (M. Lloyd), Д. Майер (D. Mayer), Д. Малкехі (D. Malcahy), В. Робінсон (V. Robinson), Х. Тімперлей (H. Timperlay), В. Збар (V. Zbar) та ін.).

Для розв'язання визначених завдань використано комплекс взаємодоповнюючих **методів**: *теоретичні*: семантико-термінологічний для обґрунтування поняттєво-термінологічного апарату дослідження; індуктивно-дедуктивний метод для опрацювання теоретичного і фактологічного матеріалу та його узагальнення; метод порівняння й зіставлення для визначення спільного і відмінного у процесі професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії й України; структурно-системний метод для виявлення структурних й функціональних особливостей системи безперервної педагогічної освіти Австралії; аналіз і синтез для вивчення змісту, моделей, методів і форм професійного розвитку вчителів в Австралії; методи екстраполяції та прогностики сприяли визначенню перспектив застосування конструктивних ідей зарубіжного досвіду в системі педагогічної освіти України; *емпіричні*: інтерв'ю, бесіди з експертами у галузі професійного розвитку під час конференцій та міжнародного он-лайн курсу «Як стати хорошим учителем: дослідження професійного розвитку» (Becoming a better teacher: Exploring professional development) Британської Ради й Лондонського університетського коледжу; *статистичні*: верифікація отриманої інформації шляхом зіставлення даних, оприлюднених у різних наукових джерелах.

Джерельна база дослідження. На різних етапах наукового пошуку використано 384 джерела, з-поміж них 232 – іноземними мовами, зокрема: документи Міністерства освіти і навчання Австралії про розвиток і реформування шкільної освіти, якість професійної діяльності вчителів; документи державних освітніх організацій і професійних асоціацій Австралії щодо стратегій та стандартів професійного розвитку вчителів; стандарти для вчителів на територіальному рівні; матеріали педагогічної періодики Австралії й України; філософські, педагогічні, психологічні, соціологічні праці вітчизняних і зарубіжних учених; довідникові статті словників; матеріали конференцій; інформаційні матеріали і проспекти закладів вищої освіти; інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Організація дослідження. Науковий пошук здійснювався впродовж 2013–2018 рр. й охоплював три етапи.

На *першому* етапі (2013–2014 рр.) здійснено теоретичне осмислення проблеми дослідження, обґрунтовано методологічні засади, науковий апарат та програма дослідження, проаналізовано сутність і зміст ключових понять, сформовано поняттєво-категоріальний апарат, вивчено джерельну базу, здійснено бібліографічний аналіз та первинну обробку дослідницьких матеріалів.

На *другому* етапі (2015–2016 рр.) виявлено й схарактеризовано організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії; систематизовано автентичні джерела з метою визначення структурних особливостей, змісту, форм організації та методів професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії, здійснено апробацію результатів дослідження на міжнародних науково-практичних конференціях України і зарубіжжя.

На *третьому* етапі (2017–2018 рр.) узагальнено результати наукового пошуку, сформульовано загальні висновки, обґрунтовано рекомендації щодо перспектив творчого застосування конструктивних ідей зарубіжного досвіду в системі безперервної педагогічної освіти України, впроваджено результати дослідження у практику вітчизняних закладів вищої освіти, підготовлено рукопис дисертації.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів полягає в тому, що: *вперше* у вітчизняній педагогічній науці здійснено цілісний аналіз професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії; *розроблено* структуру професійного розвитку вчителів у системі безперервної педагогічної освіти Австралії, що складається із шести взаємопов'язаних компонентів: цільового (мета, соціальний запит), теоретичного (принципи, концептуальні підходи), організаційного (нормативно-правове забезпечення, інституції, підходи до організації), змістового (програми, професійні компетентності), технологічного (моделі, форми, методи), результативного (реєстрація, сертифікація, кваліфікаційні рівні); *виявлено й схарактеризовано* організаційні (упровадження стандартів професійної діяльності вчителів на національному і територіальному рівнях; добровільність участі у професійному розвитку; система освітніх і фінансових стимулів; посилення лідерської позиції й професійної автономії вчителів у школі; диверсифікація напрямів професійного розвитку; розвинене соціальне партнерство з закладами вищої освіти і бізнесовими структурами; наявність ресурсної бази; сертифікація вчителів; участь у професійних асоціаціях) і педагогічні (забезпечення професійної спрямованості змісту програм; оцінювання професійної діяльності вчителів; диференційоване і нейробіологічне навчання; використання інноваційних форм і методів; організація педагогічного наставництва; підтримка культури професійного розвитку; наявність зв'язків між усіма структурними компонентами професійного розвитку) умови професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії; *обґрунтовано* можливості творчого використання конструктивних ідей австралійського досвіду в системі безперервної педагогічної освіти України;

– *уточнено* зміст базових понять дослідження: «професійний розвиток учителів», «професійне навчання вчителів», «організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів»; «безперервна педагогічна освіта»;

– *подальшого розвитку набули:* положення щодо принципів професійного розвитку і саморозвитку вчителів середніх шкіл у контексті освіти впродовж життя; генези професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії; принципів організації професійного навчання вчителів у діяльності австралійських асоціацій освіти на засадах соціального партнерства й колективного професіоналізму;

– *до наукового обігу* введено дотепер невідомі і маловідомі в Україні праці австралійських дослідників, фактологічні матеріали з питань теорії і практики професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробленні та впровадженні в освітню практику методичних рекомендацій «Професійний розвиток учителів середніх шкіл в Австралії», в яких обґрунтовано використання

конструктивних ідей австралійського досвіду у процесі підвищення кваліфікації педагогічного персоналу України. Основні результати, які поглиблюють порівняльний аналіз педагогічної освіти Австралії й України, ключові положення та джерельна база дослідження можуть слугувати джерелом для оновлення курсів і спецкурсів з педагогіки, педагогіки вищої школи, порівняльної педагогіки для навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти; використовуватися магістрантами й докторантами у процесі навчання; слугувати імперативами для модернізації професійного навчання, розвитку і діяльності вчителів середніх шкіл. Фактичний матеріал дисертації стане корисним для дослідників суміжних галузей педагогічної науки.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Мукачівського державного університету (довідка № 2679 від 29 грудня 2017 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка № 423/03 від 28 грудня 2017 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 5 від 28 грудня 2017 р.), Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка (довідка № 1708 від 26 грудня 2017 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження обговорено і схвалено на науково-практичних масових заходах різного рівня, з-поміж яких: *міжнародні науково-практичні конференції*: «Іноземна мова як засіб мобільності майбутніх фахівців в контексті євроінтеграційних освітніх процесів» (Кривий Ріг, 2013); «Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов» (Ніжин, 2014); «Розвиток професіонала і професіоналізму: теорія і практика» (Добрич, Болгарія, 2014); «Іноземна мова як засіб мобільності майбутніх фахівців» (Кривий Ріг, 2017); *щорічна Всеукраїнська науково-практична конференція* «Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії» (Рівне, 2014, 2015); *Міжнародний науково-практичний семінар* «Проектна діяльність як інструмент дослідження, навчання та інновацій» (Ніжин, 2016); *науково-практичний семінар* «Актуальні проблеми методичної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов» (Ніжин, 2015); *звітні конференції* Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України (2014–2017).

Особистий внесок здобувача. У статті [1] автору належить аналіз ключових понять дослідження з проблеми професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії.

Публікації. Основний зміст дисертаційної роботи відображено у 21 публікації, з-поміж яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України, у тому числі 2 – у вітчизняних виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз; 1 стаття у зарубіжному періодичному науковому виданні; 1 методичні рекомендації; 12 праць у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій України і зарубіжжя.

Структура і обсяг дисертації. Робота складається з анотацій українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел (усього 384 найменування, з них 232 – іноземними мовами), та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 315 сторінок, основний зміст викладено на 206 сторінках. Робота містить 10 таблиць і 3 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми; окреслено об'єкт, предмет і методи дослідження; сформульовано мету й завдання дослідження; представлено методологічні й теоретичні його основи; аргументовано наукову новизну та практичне значення; подано відомості про апробацію і впровадження результатів дослідження, представлено дані про публікації, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі – **«Теоретичні засади професійного розвитку вчителів в Австралії»** – проаналізовано стан опрацювання проблеми професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії у науковій літературі та документах міжнародних організацій; схарактеризовано базові поняття дослідження; визначено концептуальні підходи й моделі професійного розвитку вчителів в Австралії; обґрунтовано принципи професійного розвитку вчителів в австралійському дискурсі; розглянуто його нормативно-правові основи.

Узагальнення результатів теоретичного аналізу наукових праць вітчизняних (І. Зязюн, Л. Лук'янова, Н. Муқан, Н. Ничкало, Л. Пуховська, С. Синенко, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін.) і зарубіжних (М. Андерсон, С. Біссессар, Т. Еспленд, Л. Інґварсон, Х. Крейґ, Д. Лінч, С. Оуен, Дж. Трент, Х. Тімперлей та ін.) учених дало підстави дійти висновку, що необхідність дослідження проблеми професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії зумовлена потребами педагогічної науки, освітньо-професійної практики й соціуму. З'ясовано, що українські й австралійські науковці досліджували історико-педагогічні, філософські й методичні аспекти безперервної педагогічної освіти Австралії. Однак, цілісне дослідження проблеми теорії і практики професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії не здійснювалося.

Семантико-термінологічний аналіз ключових категорій дослідження дозволив конкретизувати зміст поняття «професійний розвиток учителів середніх шкіл» як системно організованого процесу якісних змін особистісних і професійно значущих якостей учителів середніх шкіл, що впливає на учнівську успішність і колективну результативність школи. Визначено, що професійний розвиток учителів середніх шкіл Австралії є культурно, економічно, політично і соціально детермінованим явищем; стратегічним напрямом національної соціальної й освітньої політики Австралії. Встановлено, що багатоаспектність цього поняття зумовлює наявність процесуального і системного підходів до його тлумачення, перший з яких превалює у термінологічному аналізі більшості українських і зарубіжних науковців.

Виявлено концептуальні підходи до професійного розвитку вчителів у працях австралійських науковців: соціоматеріальний, антропологічний, психологічний, метакогнітивний, соціокультурний. Зазначені підходи слугують основою для обґрунтування організаційних засад професійного розвитку вчителів (інтегрований, імерсійний, проектний, ринковий, відкритий підходи) з урахуванням концепції визначення професійного знання вчителя (знання для практики, знання на практиці, знання практики).

З'ясовано, що професійний розвиток учителів Австралії здійснюється в межах моделей, а саме: модель спільного навчання вчителів, модель віртуального бенчмаркінгу/протиставлення на основі критеріїв, партнерство «школа-університет», змішана модель, навчальна модель; модель заохочувальної нагороди; модель дефіциту; каскадна модель; стандартоорієнтована модель; модель коучінгу/менторства; модель навчального спільноти; модель практичного дослідження; трансформуюча модель. Зазначені моделі класифіковано за рівнем ефективності підтримки професійної автономії вчителів і трансформуючого впливу на їх особистісні й професійні якості.

Визначено принципи (демократичності, науковості, співпраці, лідерства, інноваційності) й охарактеризовано стратегії (розроблення і впровадження навчально-методичного забезпечення, відповідної до вимог викладання у XXI ст.; активне залучення вчителів до співпраці у шкільному освітньому середовищі; удосконалення професійного іміджу вчителів шляхом формування лідерських якостей; розвиток і збереження взаємовигідного соціального партнерства між школами і університетами, професійними асоціаціями тощо) професійного розвитку вчителів, які сприяють забезпеченню його високої якості.

Структурно-логічний аналіз нормативно-правової основи професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії дав змогу систематизувати і класифікувати законодавчі документи за стратегічними напрямками: урядові ініціативи (якість шкільної освіти; якість професійної діяльності вчителів; якість професійного навчання і розвитку вчителів) і територіальні ініціативи, що спрямовані на поліпшення професійної діяльності і професійного зростання вчителів Австралії. Визначено, що нормативно-правова основа педагогічної освіти уможливорює безперервний професійний розвиток вчителів на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях упродовж кар'єри; забезпечує модернізацію і регулювання якості шкільної освіти і освіти дорослих в Австралії.

У другому розділі – **«Змістово-організаційні засади професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії»** – викладено загальну характеристику організації професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії; проаналізовано програми професійного розвитку вчителів; схарактеризовано форми і методи професійного розвитку вчителів; розглянуто вплив австралійських асоціацій освіти на вдосконалення професійного розвитку вчителів; визначено організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії.

Здійснене дослідження уможливило розроблення шестикомпонентної структури професійного розвитку вчителів в Австралії. Цільовий компонент відображає мету і соціальний запит на професійний розвиток учителів середніх шкіл. Теоретичний компонент представлено ключовими принципами і концептуальними підходами до професійного розвитку вчителів, які відображають теоретичне підґрунтя для осмислення досліджуваного явища. Організаційний компонент відображає нормативно-правові основи реалізації професійного розвитку середніх шкіл; взаємодію профільних інституцій на різних рівнях управління освітою; підходи до організації професійного розвитку. У змістовому компоненті розміщено програми професійного вдосконалення

вчителів, зміст яких спрямовано на формування професійних компетентностей. Технологічний компонент забезпечує узгоджену взаємодію моделей, форм і методів забезпечення професійного розвитку вчителів. У результативному компоненті узагальнено очікувані результати професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії. Структура містить комплекс організаційно-педагогічних умов професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії.

Аналіз офіційних документів, аналітичних матеріалів, науково-методичної літератури дозволив з'ясувати, що професійний розвиток учителів середніх шкіл у досліджуваній країні зrealізовується в освітніх інституціях (Уряд Австралії, Міністерство освіти і підготовки Австралії, Австралійський інститут навчання і шкільного лідерства, освітні інституції різних рівнів), має чітку структурованість і багатокомпонентність, зумовлену соціально-культурними чинниками. З'ясовано, що організаційну структуру професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії можна розглядати згідно з такими критеріями, як фінансово-майновий, територіальний, управлінський. Встановлено, що професійний розвиток учителів середніх шкіл в кожній юрисдикції Австралії може мати добровільний або обов'язковий характер, що регламентовано процесами реєстрації/акредитації і сертифікації вчителів.

Структурно-функціональний аналіз програм професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії дозволив визначити рівні їх імплементації (національний; рівень штатів і територій; локальний) і встановити, що зміст професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії сформовано згідно з урахуванням методологічних підходів: компетентнісного (поступовий розвиток компетентностей дії); контекстного (синтез теоретичної і практичної підготовки вчителів); міждисциплінарного (застосування положень різних галузей наук). Програми професійного розвитку австралійських учителів характеризуються орієнтацією на професійні потреби вчителів; ретельним плануванням загального змісту програм; відповідністю змісту освіти і методів навчання; наставництвом, моніторингом і підтримкою.

З'ясовано, що зміст програм професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії спрямований на розвиток професійних компетентностей (лідерська, ІКТ, дослідницька, міжкультурна, інклюзивна) учителів. Дослідження засвідчило, що компетентності слугують основою для постійного саморозвитку вчителів, кар'єрного зростання, готовності до навчання впродовж життя.

Процесуальними особливостями професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії є диверсифікація, інтерналізація, практико-діяльнісна спрямованість, інтерактивність форм і методів навчання. Виявлено, що ефективно професійне навчання і розвиток учителів середніх шкіл в Австралії забезпечується завдяки формам, які класифіковано відповідно до критеріїв: продуктивність (формальні, неформальні, неприйнятні для професійного розвитку), рівень організації (колективні, індивідуальні), ефективність (традиційні, інноваційні) і комплексним застосуванням сучасних практико-орієнтованих кооперативних методів (рефлексивне колегіальне спостереження; консультація і аналіз; відеозапис заняття з відеостимулюючим обговоренням; метод фокус-груп; модерація тощо).

Аналіз діяльності професійних асоціацій учителів в Австралії дав змогу визначити основні стратегічні напрями роботи асоціацій: з'ясування проблемних сфер у професійній діяльності; розроблення і впровадження системи для постійного професійного навчання за фахом; забезпечення можливостей покращення професійної діяльності вчителів і оплати праці для вчителів-дослідників; забезпечення стимулів, з акцентом на учнівській успішності і стандартах; посилення впливу професійної діяльності і розвитку вчителів на лідерство у викладанні, навчанні, відповідальності і гарантії якості професійної діяльності.

У третьому розділі – **«Прогностичне обґрунтування професійного розвитку вчителів у системі безперервної педагогічної освіти України»** – охарактеризовано сучасний стан професійного розвитку вчителів середніх шкіл України, визначено проблеми української системи підвищення кваліфікації вчителів, окреслено можливості творчого використання конструктивних ідей австралійського досвіду з професійного розвитку вчителів середніх шкіл в освітньому просторі України.

Аналіз нормативно-правової документації дозволив усвідомити реальний стан професійного розвитку вчителів в Україні (мета, головні принципи, напрями державної політики, організація) і прогностичні положення щодо якісного професійного розвитку педагогів, викладених у Законах, Концепціях і проектах.

З'ясовано, що підвищення кваліфікації педагогічних працівників в Україні реалізується за такими видами навчання: програми довгострокового підвищення кваліфікації; програми короткострокового підвищення кваліфікації; індивідуальні графіки (програми). Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (2014 р.) існують такі форми навчання: очна (денна, вечірня); заочна (дистанційна), які можуть поєднуватися. Основними формами організації освітнього процесу в інституціях-провайдерах послуг з підвищення кваліфікації є: навчальні заняття (лекція, практичне заняття тематична дискусія, семінарське заняття, тренінг, конференція з обміну досвідом тощо); практична підготовка; самостійна робота; контрольні заходи.

Вивчення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2017 р.) та Концепції розвитку педагогічної освіти МОН України (2018 р.) показало, що прогностичними векторами формування системи мотивації та підвищення кваліфікації вчителів в Україні є: розроблення нової процедури атестації вчителів; визнання різних форм їхнього професійного розвитку; зміна системи фінансування підвищення кваліфікації, що забезпечить свободу вибору місця і форм професійного розвитку (2018-2020 рр.); запровадження механізмів добровільної сертифікації вчителів (2019-2020 рр.).

Виявлення особливостей професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Україні й Австралії було реалізовано відповідно до таких напрямів: законодавчий (аналіз законодавчої бази в галузі безперервної педагогічної освіти і освіти дорослих); структурний (механізми організації та управління системою підвищення кваліфікації та професійного розвитку вчителів); соціальний (механізми фінансового забезпечення підвищення кваліфікації та професійного

розвитку вчителів); змістовий (орієнтація програм підвищення кваліфікації та професійного розвитку вчителів); технологічний (форми і методи підвищення кваліфікації та професійного розвитку вчителів).

Компаративно-педагогічний аналіз професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії й Україні, здійснений відповідно до встановлених критеріїв (поняттєво-категоріальний апарат, управління і контроль за якістю професійного розвитку вчителів, нормативно-правова база, фінансування, підхід до професійного розвитку, види організації професійного розвитку вчителів, провайдери, зміст програм, форми і методи професійного розвитку), уможливив виявлення спільних і відмінних рис. До спільних рис відносимо: цілі національної політики; функціональне призначення нормативно-правової документації щодо професійного розвитку вчителів; підходи, принципи і чинники професійного розвитку; активне використання ідей інноваційних наукових галузей (нейропедагогіка, нейропсихологія, психоекологія, психогенетика, кібернетична акмеологія) і переваг інформаційно-комунікаційних технологій; використання традиційних форм і методів професійного розвитку вчителів тощо.

З-поміж відмінного визначаємо: розбіжності поняттєво-термінологічного апарату; (в Україні) недосконалу систему фінансування підвищення кваліфікації і професійного розвитку вчителів; недостатню сформованість організаційної культури і низький рівень співпраці серед українських учителів; недосконалість системи оцінювання якості і заохочення професійної діяльності українських учителів; відсутність програм підготовки коучів і менторів у вітчизняній системі безперервної педагогічної освіти; (в Австралії) акцент на розвиток внутрішніх мотиваційних спонук австралійських учителів самовдосконалення; високий рівень професійної автономії педагогів; активне використання інноваційних форм і методів професійного розвитку; стандартоорієнтованість професійного розвитку учителів; запровадження реєстрації та сертифікації як стимулів підвищення професіоналізму австралійських учителів.

Застосування методу наукової екстраполяції дозволило визначити можливості творчого використання конструктивних ідей австралійського досвіду в удосконаленні системи професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Україні за такими напрямками: політично-стратегічний, соціальний, організаційно-управлінський, навчально-методичний, кваліметричний, фінансовий.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів порівняльно-педагогічного дослідження організаційно-педагогічних умов професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії з метою з'ясування можливостей творчого використання конструктивних ідей австралійського досвіду в системі безперервної педагогічної освіти України свідчить про досягнення мети й вирішення завдань дослідження та дає підстави для таких висновків:

1. Аналіз педагогічних, психологічних, філософських праць підтвердив актуальність проблеми професійного розвитку вчителів у сучасній педагогічній

науці і практиці. Окремі її аспекти відображено у вітчизняних і зарубіжних працях, а саме: історичні аспекти і сучасні тенденції розвитку безперервної педагогічної освіти; обґрунтування принципів і моделей професійного розвитку вчителів; реалізація компетентнісного підходу у професійному розвитку вчителів; використання новітніх інформаційних технологій; запровадження демократичних форм професійного розвитку у сприятливому соціальному оточенні. Незважаючи на вагомий теоретичний напрацювання, проблема дослідження організаційно-педагогічних умов професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії на системному рівні й обґрунтування перспектив творчого використання інноваційних ідей австралійського досвіду не стала предметом комплексного наукового пошуку. На підставі семантико-категоріального аналізу обґрунтовано визначення поняття «професійний розвиток учителів середніх шкіл в Австралії» як системно організованого процесу якісних трансформацій особистісних рис і професійно значущих компетентностей учителів, що спрямований на поліпшення учнівської успішності й удосконалення колективної результативності школи за умови забезпечення сукупності взаємопов'язаних зовнішніх (форми і методи організації, матеріально-технічні можливості тощо) і внутрішніх (властивості характеру; наявний досвід; сформовані уміння й навички; мотивація тощо) чинників професійного зростання. Семантична диференціація трактувань поняття «професійний розвиток учителів» дозволила визначити два підходи до його детермінації: процесуальний і системний, перший з яких є домінуючим у науковому дискурсі.

2. Правовою основою професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії є документи національного уряду країни й урядів штатів/територій, що регулюють безперервне професійне вдосконалення вчителів на загальнодержавному й територіальному рівнях. До них відносяться: Закон Австралії «Про освіту» (2015), Австралійська Рамка діяльності і розвитку вчителів (2012), Австралійська Хартія професійного навчання вчителів і шкільних лідерів (2012), Національні професійні стандарти для вчителів Австралії (2011). Ці документи спрямовані на забезпечення якості шкільної освіти та професійної діяльності вчителів, а також ефективності професійного розвитку педагогів на засадах стандартоорієнтованості; індивідуальної і колективної відповідальності за якість шкільної освіти; системного внутрішнього самоконтролю і зовнішнього моніторингу педагогічної діяльності вчителів; дотримання морально-етичних принципів; співпраці і колегіального співробітництва; соціального партнерства; дорадництва і підтримки; доступності ресурсної бази; культури лідерства, інноваційності і професійної автономії, облігаторності професійного розвитку тощо. З'ясовано, що Національні професійні стандарти для вчителів є основою для реєстрації й атестації педагогів; інструктивною підставою для затвердження програм базової професійної підготовки вчителів; інструментом і механізмом регулювання їхньої педагогічної діяльності та кваліфікаційного зростання.

3. Програми професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії ґрунтуються на національних або територіальних професійних стандартах для вчителів і основних принципах професійного розвитку (демократичність, науковість, колегіальність, інноваційність, диференціювання, контекстозалежність,

стандартоорієнтованість, індивідуалізація, етичність). Програми розробляються відповідно до трирівневої структури управління професійним розвитком учителів: загальнонаціональні, територіальні, локальні. Зміст програм спрямований на підготовку до професійної діяльності на основі самовмотивованості, особистої відповідальності, самопізнання, самостійного вибору засобів, методів і форм навчання; структурований з огляду на потреби й інтереси вчителів, рівень їхньої автономії, на основі наукових підходів і дидактичних принципів, що забезпечує розвиток і вдосконалення професійно значущих компетентностей (лідерська, технологічна, дослідницька, міжкультурна, інклюзивна). Відсутність жорстких часових обмежень та гнучкий формат навчання дає змогу вчителям просуватися в самостійному розвитку, що відповідає їхнім здібностям та можливостям.

Ефективність професійного розвитку австралійських учителів забезпечується інноваційністю й демократичністю форм і методів, які ґрунтуються на колегіальній співпраці, варіативності та інформаційно-комунікаційній спрямованості. Форми й методи професійного розвитку вчителів класифіковано й схарактеризовано, відповідно до критеріїв: продуктивності (формальні, неформальні, неприйнятні для професійного розвитку), рівня організації (колективні, індивідуальні, дистанційні), ефективності (традиційні й інноваційні). До ефективних методів професійного розвитку вчителів віднесено: рефлексивне колегіальне спостереження; консультація і аналіз; відеозапис заняття з подальшим відеостимулюючим обговоренням із учнями і вчителем; метод фокус-груп; модерація тощо.

4. Виявлено комплекс організаційно-педагогічних умов, від яких залежить ефективність професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії. До *організаційних умов* відносимо: узгодженість формальної і неформальної педагогічної освіти; розподіл відповідальності між державними і недержавними освітніми установами; наявність національних стандартів професійної діяльності вчителів, в яких визначено цілі, зміст та організаційні принципи фахового удосконалення вчителів; узгодженість програм ліцензування та сертифікації вчителів; належна ресурсна база (матеріально-технічне забезпечення, фінанси, час); добровільність участі у професійному розвитку; системність навчальних і фінансових стимулів професійного розвитку; поетапність проведення заходів з професійного розвитку; посилення лідерської позиції вчителів у школі; диверсифікація освітніх процесів; професійна автономія вчителів; належний рівень шкільного менеджменту й управління; партнерські відносини з закладами вищої освіти, професійними асоціаціями, бізнесовими структурами. Розуміючи *педагогічні умови* професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії як комплекс взаємозалежних і взаємообумовлених заходів педагогічного процесу, що забезпечують досягнення конкретної мети, до них віднесено: наявність соціально значущої, колегіально узгодженої й індивідуально усвідомленої мети, що конкретизована через завдання; наявність стійкої мотивації вчителя, що забезпечується стабільним зворотнім зв'язком із усіма зацікавленими особами; взаємозалежність змісту, форм, методів професійного розвитку від мети і завдань; ефективне оцінювання професійної діяльності вчителів; диференційований підхід з урахуванням потреб й інтересів учителів; підтримка ефективною культурою професійного розвитку вчителів за принципами освіти дорослих.

Проведений аналіз дозволив зробити висновок про те, що ефективність професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії закономірно залежить від наявності теоретично обґрунтованих і практично зrealізованих зв'язків між цільовим, теоретичним, організаційним, змістовим, технологічним, результативним компонентами досліджуваного процесу.

5. Запропоновано впровадження конструктивних ідей австралійського досвіду професійного розвитку вчителів у систему безперервної педагогічної освіти України за такими напрямками: *політично-стратегічний*: розроблення національної стратегії безперервного професійного розвитку вчителів з метою формування корпусу конкурентоспроможних фахівців для задоволення суспільних потреб; вдосконалення нормативно-правової основи щодо співпраці провайдерів відповідних послуг, підтримки прав і можливостей педагогів у професійному розвитку, надання професійної автономії вчителям; *соціальний*: стимулювання співпраці як чинника колективного навчання вчителів й розвитку колективного професіоналізму; удосконалення культури професійної діяльності і розвитку вчителів з метою поліпшення учнівської успішності; розширення механізмів формування правової культури вчителів; *організаційно-управлінський*: оновлення методичної служби з метою створення нової сервісної допомоги і підтримки вчителів; координація партнерства «школа-університет»; організація досліджень з виявлення найефективніших підходів, практик і методів професійного розвитку; посилення ролі професійних асоціацій; удосконалення дистанційного й он-лайн формату підвищення кваліфікації; адаптація і деформалізація механізмів атестації й реєстрації вчителів; *навчально-методичний*: розширення можливостей професійного розвитку в умовах ресурсних обмежень освіти дорослих в Україні; використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій; розроблення диверсифікованих програм професійного розвитку тощо; *кваліметричним*: запровадження сертифікації вчителів у децентралізованому і добровільному форматах; розроблення програм навчання експертів із сертифікації за моделлю змішаного навчання; удосконалення дієвих механізмів і форм заохочення, оцінювання і винагородження професійної діяльності вчителів; посилення ролі андрагогів для навчання вчителів упродовж життя тощо; *фінансовий*: забезпечення доступності фінансування та підтримки можливостей професійного розвитку за рахунок державних грантів, коштів незалежних або приватних провайдерів освітніх послуг; збільшення державної фінансової підтримки вчителів для участі у закордонних стажуваннях, конференціях, науково-дослідних проектах тощо; уведення додаткових виплат учителям, відповідно до результатів підвищення кваліфікації та перепідготовки.

Здійснене дослідження не вичерпує усіх аспектів розглянутої проблеми. Отримані результати доводять необхідність її подальшого теоретичного й експериментального розроблення за такими перспективними напрямками: вивчення ролі державних і недержавних інституцій щодо підтримки професійного розвитку вчителів; формування лідерських якостей вчителів; забезпечення якості програм професійного розвитку вчителів; виявлення особливостей сертифікації вчителів у зарубіжних країнах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації

1. Костіна, Л. (2014). Якісний професійний розвиток вчителя як ключова детермінанта успішності учнів: австралійський досвід. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, 38, 41–45.
2. Avsheniuk, N., Kostina, L. (2014). Teacher professional development as a scientific problem in comparative pedagogy. *Comparative professional pedagogy*, 4 (2), 33–39.
3. Kostina, L. (2015). Teacher professional development strategies in Australian government and professional associations' documents. *Comparative professional pedagogy*, 5 (1), 116–121.
4. Костіна, Л. (2015). Суспільний запит й підтримка професійного розвитку вчителя в Австралії. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 44, 360–365.
5. Костіна, Л. (2015). Імплементация стратегічної місії професійних організацій Австралії в контексті професійного розвитку вчителя середньої школи. *Педагогіка та психологія*, 49, 288–298.
6. Костіна, Л. (2016). Критерії ефективності професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії. *Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки» (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)*, 2, 163–168.
7. Костіна, Л. (2017). Організаційна структура професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії: рівні реалізації. *Педагогіка та психологія*, 57, 201–211.
8. Kostina, L. (2017). Theoretical approaches to secondary teacher professional development in Australia. *Intellectual Archive*, 6 (5), 37–45.
9. Костіна, Л. (2018). *Професійний розвиток учителів середніх шкіл в Австралії*. Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

10. Костіна, Л. (2014). Основні чинники ефективності професійного розвитку вчителів: австралійський досвід. В М. І. Блажко та ін. (Ред.), *Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов: Міжнародна науково-практична конференція, Ніжин, 19–20 червня* (с. 169–170). Ніжин: ПП Лисенко М. М.
11. Костіна, Л. (2014). Модель спільного навчання вчителів (STML): сучасний австралійський досвід. В С. П. Архіпова та ін. (Ред.), *Розвиток професіонала і професіоналізму: теорія і практика: Міжнародна науково-практична конференція, Черкаси, 22–29 вересня* (с. 163–165). Черкаси: ФОП Гордієнко Є. І.
12. Костіна, Л. (2014). Успішність учнів – розвиток вчителів: оцінювання програм професійного розвитку вчителів в Австралії. В Ю. Л. Бошицький та ін. (Ред.), *Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії: IV Всеукраїнська науково-практична конференція, Рівне, 11 грудня* (с. 333–335). Рівне: О. Зень.

13. Костіна, Л. (2015). Main configurations of language teacher professional development in Australia. В М. І. Блажко та ін. (Ред.), *Актуальні проблеми методичної підготовки майбутнього вчителя іноземних мов: Всеукраїнський науково-практичний семінар, Ніжин, 26 березня* (с. 98–99). Ніжин: ПП Лисенко М. М.

14. Костіна, Л. (2015). The impact of student body outcomes on Australian teachers' continuous professional development. В Ю. Л. Бошицький та ін. (Ред.), *Сучасні проблеми гуманітаристики: світоглядні пошуки, комунікативні та педагогічні стратегії: V Всеукраїнська науково-практична конференція, Рівне, 10 грудня* (с. 273–275). Рівне: РІКУП НАНУ.

15. Костіна, Л. (2016). Роль проектно-орієнтованого навчання в професійній діяльності і розвитку вчителя в Австралії. В С. В. Тезікова та ін. (Ред.), *Проектна діяльність як інструмент дослідження, навчання та інновацій: Міжнародний науково-практичний семінар, Ніжин, 17–18 березня* (с. 67–69). Ніжин: ПП Лисенко М. М.

16. Костіна, Л. (2016). Аналіз продуктивності форм професійного розвитку вчителя середніх шкіл Австралії. В С. В. Тезікова та ін. (Ред.), *Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов: V Міжнародна науково-практична конференція, Ніжин, 22–23 червня* (с. 60–62). Ніжин: ПП Лисенко М. М.

17. Костіна, Л. (2016). Advanced technological aids in Business English teaching-learning processes. В О. М. Барановська та ін. (Ред.), *Майбутнє – Аудит: Міжнародна науково-практична конференція, Кривий Ріг, 17 грудня* (с. 102–103). Кривий Ріг: Вид. Р. А. Козлов.

18. Костіна, Л. (2016). Особливості змістовного аспекту неперервного професійного розвитку вчителя середньої школи Австралії. В С. П. Архипова та ін. (Ред.), *Сучасна наука та освіта: самовизначення особистості в контексті євроінтеграції: Міжнародна науково-практична конференція, Черкаси, 26 червня – 06 липня* (с. 48–51). Черкаси: ФОП Гордієнко Є. І.

19. Костіна, Л. (2016). The impact of in and out-of-class approaches to pronunciation on students' phonetics awareness. *Іноземна мова як засіб мобільності майбутніх фахівців: Міжнародна науково-практична конференція, Кривий Ріг, 1–2 березня* (с. 104–106). Кривий Ріг: Видавничий центр ДВНЗ «КНУ».

20. Костіна, Л. (2017). Загальна характеристика програм професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії. В Н. М. Авшенюк, Н. М. Бідюк (Ред.), *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів: VI Міжнародний науково-методологічний семінар, Хмельницький, 18 травня* (с. 137–140). Київ – Хмельницький: Термінова поліграфія.

21. Kostina L. (2017). Teacher professional development benchmarks as Ukraine's socioeconomic enhancement prerequisites. *Problems and perspectives in European education development: II International scientific and practical conference, Prague, Czech Republic, 21–24 November* (p. 74–76). Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement.

АНОТАЦІЇ

Костіна Л. С. Організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Київ, 2018.

У дисертації здійснено цілісний аналіз професійного розвитку вчителів середніх шкіл Австралії. Проаналізовано провідні теоретичні ідеї професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії. Схарактеризовано поняттєво-категоріальний апарат дослідження. Систематизовано нормативно-правове забезпечення, досліджено особливості змісту програм професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії. Розкрито специфіку використання форм і методів навчання у процесі професійного розвитку вчителів середніх шкіл на основі австралійського досвіду. Визначено комплекс організаційно-педагогічних умов ефективного професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Австралії. Досліджено роль професійних асоціацій у реалізації професійного розвитку вчителів в Австралії. З'ясовано особливості змісту, підходів, форм організації професійного розвитку вчителів середніх шкіл в Україні. На основі порівняльно-педагогічного аналізу українського та австралійського досвіду професійного розвитку вчителів середніх шкіл виявлено спільні й відмінні особливості; обґрунтовано можливості творчого використання конструктивних ідей австралійського досвіду професійного зростання вчителів в Україні.

Ключові слова: професійний розвиток учителів, учитель середньої школи, організаційно-педагогічні умови професійного розвитку вчителів, структура професійного розвитку вчителів, професійні асоціації, Австралія.

Костина Л. С. Организационно-педагогические условия профессионального развития учителей средних школ Австралии. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального обучения. – Институт педагогического образования и образования взрослых имени Ивана Зязюна НАПН Украины, Киев, 2018.

В диссертации осуществлен целостный анализ профессионального развития учителей средних школ Австралии. Проанализировано ведущие теоретические идеи профессионального развития учителей средних школ в Австралии. Охарактеризован понятийно-категориальный аппарат исследования. Систематизировано законодательное и нормативно-правовое обеспечение, исследованы особенности содержания программ профессионального развития учителей в Австралии. Исследованы формы и методы обучения в контексте профессионального развития учителей в Австралии. Определен комплекс организационно-педагогических условий эффективного профессионального развития учителей средних школ в Австралии. Исследована роль профессиональных ассоциаций в реализации профессионального развития

учителей в Австралии. Систематизировано нормативно-правовое обеспечение, определены особенности содержания, подходов, форм организации профессионального развития учителей средних школ в Украине и Австралии. На основе сравнительно-педагогического анализа украинского и австралийского опыта профессионального развития учителей средних школ выявлены общие особенности и отличия; обоснованы возможности творческого использования конструктивных идей австралийского опыта в Украине.

Ключевые слова: профессиональное развитие учителей, учитель средней школы, организационно-педагогические условия профессионального развития учителей, структура профессионального развития учителей, профессиональные ассоциации, Австралия.

Kostina L. S. Organizational and educational conditions for secondary teachers' professional development in Australia. – Manuscript.

The dissertation for the Degree of Candidate of Pedagogical Sciences (Doctor of Philosophy) in the specialty 13.00.04 – theory and methodology of professional education – Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical Education and Adult Education of the NAES of Ukraine, Kyiv, 2018.

The dissertation surveys secondary teachers' professional development in Australia. The theoretical foundations of professional development of secondary teachers' professional development in Australia were investigated. The terminological apparatus has been investigated. The key concepts of the research “development”, “professional development”, “teachers' professional development”, “organizational and educational conditions”, “organizational and educational conditions of secondary teachers' professional development” are defined. The analysis of scientific sources allowed identifying constructive approaches and models of secondary teachers' professional development which enabled the implementation of new concepts of secondary teachers' professional development in Australia and demonstrates a neoteric view at the problem.

The analysis of the legislative framework has made it possible to systematize and classify legislative documents in strategic areas: government initiatives (quality of school education, the quality of teachers' professional activities, quality of teacher training and development) and territorial initiatives aimed at improving professional activities and professional development of teachers. The research reveals the main directions of secondary teachers' professional development in Australia, presented in teachers' professional development programs. They are as follows: development of talented and gifted children; inclusive competence; ICT competence; research competence; leadership competence; study of standards (school-based, in the framework of registration); multicultural competence; social and subject knowledge formation; personal development, etc.

The analysis of innovative forms and methods of secondary teachers' professional development in Australia shows that they focus on collaboration and information exchange in groups, knowledge sharing and collective recognition of professional standards for teachers. Organizational and educational conditions for secondary teachers' professional development in Australia have been analyzed:

organizational (orientation for professional standards for teachers; voluntary participation in professional development; system of educational and financial incentives for teachers' professional development; leadership; diversification; teachers' professional autonomy; collaboration; resource base for teachers' research activities; development and support of national and international partnerships of educational institutions) and educational (effective evaluation of teachers' performance, differentiated and neurobiological studies, use of innovative forms and methods of teachers' professional development, effective culture of teachers' professional development).

The research into professional associations' activities indicates that they provide the formation of secondary teachers' quality in order to support continuous career growth of professionals and the implementation of relevant traditional and innovative practices for secondary teachers' professional development in Australia. The comparative analysis of secondary teachers' professional development in Ukraine and Australia is provided; some political and strategic, institutional and managerial, educational and methodical, qualimetric, financial, social ways to inculcate Australian professional practice were elaborated.

Key words: teachers' professional development, secondary school teacher, organizational and educational conditions of teachers' professional development, teachers' professional development structure, professional associations, Australia.

КОСТИНА Людмила Сергіївна

**Організаційно-педагогічні умови професійного розвитку
вчителів середніх шкіл Австралії**

Автореферат дисертації на здобуття ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Підписано до друку 19.10.2018.

Формат 60×84/16. Ум. др. арк. – 1,17. Авт. арк. – 0,9.

Тираж – 100 пр.

Друкарня С. Г. Щербенка «Літерія»
вул. Рокоссовського, 5/3, м. Кривий Ріг, 50027
097-192-20-77

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4561 від 13.06.2013 р.